OPENBAAR MINISTERIE

College van procureurs-generaal
Voorzitter

Postbus 20305, 2500 EH Den Haag

Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
T +31 88 699 11 00
www.om.nl

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directie Wetgeving
Postbus 20301
2500 EH 'S-GRAVENHAGE

Datum 22 september 2026
Onderdeel Kennis, wetenschap en innovatie
Ons kenmerk PaG/KWI/20199
Uw kenmerk 7678290
Onderwerp Advies strafbaarheid psychisch geweld

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden.

Geachte (…),

Bij brief van 29 juni 2026 heeft u namens de Minister van Justitie en Veiligheid het College van procureurs-generaal (hierna: het College) verzocht te adviseren over het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafrecht BES en het Wetboek van Strafvordering in verband met verruiming van de strafbaarheid van psychisch geweld. Het doel van het wetsvoorstel is om huiselijk geweld, kindermishandeling en gendergerelateerd geweld te voorkomen en tegen te gaan. Daartoe worden een aantal nieuwe strafbaarstellingen in het Wetboek van Strafrecht opgenomen, in het bijzonder de strafbaarstelling van dwingende controle in artikel 285aa Sr en de strafbaarstelling van psychische mishandeling in artikel 300, vierde lid Sr.

Het College onderschrijft het doel van het wetsvoorstel en acht het zonder meer wenselijk dat er meer mogelijkheden komen om strafrechtelijk te reageren op psychisch geweld. Het openbaar ministerie hecht aan een stevige strafrechtelijke aanpak van huiselijk geweld, gendergerelateerd geweld en femicide, en via het project 'voorkomen femicide' werkt het openbaar ministerie aan de versterking van de aanpak hiervan. De nieuwe strafbaarstellingen kunnen daaraan een bijdrage leveren. De strafbaarstellingen onderstrepen dat het onaanvaardbaar is dat er binnen afhankelijkheidsrelaties, in het bijzonder familie- en partnerrelaties, op gewelddadige wijze wordt gehandeld. Ook bieden de nieuwe strafbaarstellingen de mogelijkheid om psychisch geweld in andere relaties aan te pakken, bijvoorbeeld binnen school, werk of in besloten groepen. Met het opleggen van straffen voor psychisch geweld kan huiselijk geweld, kindermishandeling en gendergerelateerd geweld worden vergolden en kan er genoegdoening aan

slachtoffers worden geboden. Ook kan het opleggen van straffen bijdragen aan het voorkomen van psychisch geweld en het beveiligen van de samenleving tegen plegers van psychisch geweld.

Het College wil de verwachtingen over de daadwerkelijke impact van de nieuwe strafbaarstellingen wat temperen. Het zal, ook indien de minister de hieronder voorgestelde wijzigingen van de strafbaarstellingen overneemt, in de praktijk niet altijd eenvoudig zijn om te bewijzen dat er sprake is van dwingende controle en psychisch geweld. Het is voorzienbaar dat over de uitleg van de nieuwe strafbaarstellingen in de rechtspraktijk nog de nodige discussie gaat ontstaan, en het enige tijd zal duren voor er een bestendige uitleg van de delictsomschrijving is gevormd. Daar komt nog bij dat dwingende controle en psychisch geweld veelal plaatsvindt in afwezigheid van buitenstaanders, waardoor er net als bij zedendelicten mogelijk alleen (tegenstrijdige) verklaringen zijn van het slachtoffer en de verdachte. Hierdoor zijn deze strafbaarstellingen lastig bewijsbaar. Het College verzoekt de minister om aandacht te besteden aan de gevolgen van juridische discussies en bewijsproblematiek voor de effecten van de strafbaarstelling op kortere en langere termijn.

Op enkele onderdelen behoeft het wetsvoorstel naar het oordeel van het College nog nadere uitwerking. In het navolgende advies worden die punten toegelicht. Ook worden er nog enkele verduidelijkingsvragen gesteld.

De wederrechtelijkheid van dwingende controle
In artikel 285aa wordt voorgesteld om het plegen van dwingende controle strafbaar te stellen. Dwingende controle wordt omschreven als het met het oogmerk macht over een persoon uit te oefenen die persoon stelselmatig te vernederen, vrees aan te jagen, in diens vrijheid te belemmeren, te misleiden of anderszins stelselmatig invloed uit te oefenen op die persoon. Deze delictsomschrijving, en dan met name de restcategorie van anderszins stelselmatig invloed uitoefenen, omvat een breed scala van maatschappelijke gedragingen. Het College hecht eraan te benadrukken dat de inzet van het strafrecht voorzienbaar moet zijn. Het is bovendien niet wenselijk dat strafbaarstellingen zodanig ruim zijn dat het gedrag omvat dat maatschappelijk aanvaardbaar is. Zo zijn er diverse gedragingen te verzinnen die kunnen worden geschaard onder het stelselmatig uitoefenen van invloed met het oogmerk van machtsuitoefening, die binnen de grenzen van het aanvaardbare blijven – bijvoorbeeld omdat ze behoren tot een gebruikelijke en geaccepteerde gezagsrelatie of omdat alle betrokkenen hiermee ten tijde van de gedraging vrijwillig hebben ingestemd.

Uitgangspunt in het Nederlandse strafproces is dat iemand alleen kan worden bestraft als een gedraging niet gerechtvaardigd is. De vereiste wederrechtelijkheid

van de gedraging kan een bestanddeel zijn van de delictsomschrijving of een element waarvan de aanwezigheid kan worden betwist. In de memorie van toelichting wordt 'macht uitoefenen' gedefinieerd als "het op ongeoorloofde wijze controleren van het doen en laten van een ander, zodat die ander ernstig wordt beperkt in de uitoefening van diens vrije wil". Met het gebruik van het begrip 'ongeoorloofd' alsmede met de zinsnede 'ernstige beperking van de vrije wil' lijkt de wederrechtelijkheid via het begrip 'machtsuitoefening' onderdeel te worden gemaakt van de delictsomschrijving. Op zichzelf acht het College het goed navolgbaar dat voor een bewezenverklaring van strafbare dwingende controle de wederrechtelijkheid moet worden vastgesteld, zodat gerechtvaardigd handelen niet strafbaar is. Het heeft echter de voorkeur om het bestanddeel wederrechtelijk expliciet in de delictsomschrijving op te nemen. Daarmee is duidelijker welke gedraging strafbaar is gesteld. Bovendien wordt zo voorkomen dat aan het begrip 'machtsuitoefening' een uitleg wordt gegeven die niet passend is bij het normale Nederlandse spraakgebruik, of bij de wijze waarop macht op andere plekken in het Wetboek van Strafrecht wordt gebruikt. Volgens de Van Dale heeft het begrip macht verschillende betekenissen, maar in geen daarvan is de ongeoorloofdheid kern van het begrip. Veeleer is het tegenovergestelde het geval en wordt een link gelegd naar wettig gezag of wettelijke bevoegdheid. In het Wetboek van Strafrecht wordt het begrip macht ook op verschillende plekken gebruikt, zoals in artikel 44 Sr en artikel 278 Sr. In die bepalingen heeft macht een meer neutrale betekenis in de zin van 'kunnen besluiten dat' of 'kunnen beschikken over'. Kortom: het College verzoekt de minister om 'wederrechtelijk' aan de delictsomschrijving van artikel 285aa toe te voegen.

De stelselmatigheid van dwingende controle

Een bestanddeel van de delictsomschrijving van dwingende controle in het voorgestelde artikel 285aa is 'stelselmatig'. Het College verzoekt de minister om nader toe te lichten hoe bepaalde gedragingen die in zichzelf eenmalig zouden kunnen worden beschouwd maar wel voortdurende gevolgen hebben, zich verhouden tot het vereiste van stelselmatigheid. Denk aan het eenmalig innemen en vervolgens niet teruggeven van een paspoort, telefoon, bankpas of sleutel, waardoor het slachtoffer in de tijdsperiode na inname er niet meer over beschikt. Denk ook aan het eenmalig verbieden om voor langere tijd bepaalde handelingen uit te voeren, zoals contact opnemen met familie of vrienden, en het laten voortduren van dit verbod. Is een eenmalige gedraging die een continuerende situatie van vernedering, vrijheidsbeneming of misleiding als gevolg heeft in zichzelf voldoende om stelselmatigheid te kunnen vaststellen? Kan, in de termen van de memorie van toelichting, een dergelijke gedraging (die wordt bevestigd dan wel niet wordt ingetrokken en voortduurt in de loop van de tijd) worden aangemerkt als 'patroonmatig gedrag'? Of moeten daarnaast ook andere gedragingen of continuerende situaties worden vastgesteld?

De relatie tussen dader en slachtoffer bij dwingende controle
In de memorie van toelichting wordt overwogen dat dwingende controle niet beperkt is tot geweld in intieme (partner)relaties of binnen gezinnen, maar ook andere verschijningsvormen kan hebben. In het bijzonder wordt daarbij gewezen op dwingende controle binnen gesloten groepen, zoals sektes. Het College kan zich vinden in deze keuze, en ziet mogelijkheden om met deze strafbaarstelling te reageren op wederrechtelijke beïnvloeding binnen dit soort groepen. In het verlengde hiervan ziet het College ook mogelijkheden om met deze strafbaarstelling onrechtmatige beïnvloeding in online relaties aan te pakken. In het bijzonder wordt daarbij gedacht aan de beïnvloeding van slachtoffers bij nihilistisch geweld, bijvoorbeeld in zogenoemde Com-groepen, waarbij daders hun (vaak minderjarige) slachtoffers vernederen, vrees aanjagen of stelstelmatig beïnvloeden door ze aan te zetten tot het maken van vernederend of seksueel beeldmateriaal, tot zelfverminking en zelfs tot zelfmoord. Het College verzoekt de minister om in de memorie van toelichting expliciet te bevestigen dat de strafbaarstelling ook ziet op dergelijke gedragingen.

Psychische mishandeling en geestelijk letsel
Met de aanpassing van artikel 300, vierde 4 Sr wordt voorgesteld om met mishandeling gelijk te stellen de opzettelijke benadeling van geestelijke gezondheid – kortweg psychische mishandeling. Volgens de memorie van toelichting is het niet de bedoeling om elke vorm van opzettelijk veroorzaken van psychisch onbehagen strafbaar te stellen. Het College onderschrijft het belang van een afbakening van de strafbaarstelling tot het veroorzaken van geestelijk letsel van een zekere ernst. Niet elke geestelijke krenking hoeft via het strafrecht te worden afgedaan. Tegelijkertijd heeft het College aarzelingen over de in de memorie van toelichting gekozen benadering waarin van benadeling van geestelijke gezondheid uitsluitend sprake kan zijn als bij het slachtoffer sprake is van een erkende psychische aandoening of stoornis met DSM-kwalificatie. Daarmee wordt zowel materieel als bewijstechnisch de lat voor het vaststellen van psychische mishandeling erg hoog gelegd.

Het College wijst erop dat het begrip ‘benadeling’ een ruimere betekenis heeft als het gaat om de benadeling van de gezondheid als bedoeld in het huidige artikel 300, vierde lid Sr. Voldoende is dat het slachtoffer in een situatie is gebracht die nadelig is, zoals een staat van bewusteloosheid of onmacht of het verergeren van iemands ziekelijke toestand.[1] Een formeel erkend ziektebeeld is niet vereist; veel andere vormen van nadeel kunnen worden gekwalificeerd als benadeling.

[1] H.D. Wolswijk, in: T&C Strafrecht, art. 300 Sr, onder 10.b.

De eis dat er sprake moet zijn van een psychische stoornis met een DSM-kwalificatie heeft ook grote praktische consequenties voor de bewijsbaarheid van het strafbare feit. Uit de toelichting wordt niet duidelijk op welke wijze deze DSM-kwalificatie moet worden vastgesteld. Het College wijst erop dat het in het strafrecht niet zonder meer gebruikelijk is dat de diagnoses van de reguliere behandelende arts als bewijsmiddel worden gebruikt. Vanwege de behandelrelatie rijzen er vragen over de onafhankelijkheid van het oordeel van de arts. Bovendien kan het kritisch bevragen van een behandelend arts druk zetten op de behandelrelatie, en tot spanningen leiden met het verschoningsrecht. Het ligt dus in de rede dat er voor de vaststelling van een psychische stoornis met een DSM-kwalificatie telkens een rapportage van een onafhankelijke psycholoog of psychiater nodig zal zijn. De huidige praktijk kampt echter al met grote tekorten en lange wachtlijsten voor gedragskundige onderzoeken (gericht op de geestesgesteldheid van de verdachte). Het is voorzienbaar dat de eis van een psychische stoornis met een DSM-kwalificatie vanwege een gebrek aan beschikbare deskundigen in de weg zal staan aan succesvolle opsporing en vervolging van psychische mishandeling.

Het College wijst er verder op dat de memorie van toelichting op het punt van de vaststelling van de benadeling ook niet geheel consistent lijkt te zijn. In eerste instantie hard wordt gesteld dat "in (…) gevallen, waarin geen sprake is van een psychische stoornis (…), zal ook geen sprake zijn van opzettelijke benadeling van de geestelijke gezondheid". Een paar alinea's later wordt echter overwogen dat benadeling van de geestelijke gezondheid in ernstige gevallen ook kan worden vastgesteld aan de hand van algemene ervaringsregels. Dit impliceert dat er geen sprake hoeft te zijn van een psychische stoornis – althans dat die psychische stoornis in ieder geval niet altijd behoeft te worden vastgesteld met een DSM-kwalificatie. Het College verzoekt de minister te verduidelijken hoe deze passages zich tot elkaar verhouden. Alleen als er daadwerkelijk ruimte is voor de toepassing van algemene ervaringsregels om de benadeling van de geestelijke gezondheid én de causale relatie tussen deze benadeling en de gedragingen van de verdachte op te baseren, zijn de standaarden die het openbaar ministerie in samenwerking met wetenschappers ontwikkeld – en waar in de memorie van toelichting ook naar wordt verwezen – van toegevoegde waarde.

Al met al rijzen er de nodige vragen over de materiële betekenis van de strafbaarstelling van benadeling van de geestelijke gezondheid en daarmee samenhangend de eisen die worden gesteld aan het bewijs hiervoor. Wat betreft het College is het niet wenselijk om benadeling van de geestelijke gezondheid gelijk te stellen aan het hebben van een psychische stoornis. Materieelrechtelijk zijn er vragen over de noodzaak en consistentie van deze uitleg. Bovendien leidt de gelijkschakeling van benadeling van geestelijke gezondheid met psychische

stoornis tot bewijsproblemen, zowel door een gebrek aan beschikbare deskundigheid als doordat dit in de weg staat aan het gebruik van algemene ervaringsregels. Daar komt nog bij dat deze invulling van de strafbaarstelling tot gevolg heeft dat het slachtoffer een medische diagnose wordt opgedwongen indien het slachtoffer vervolging wenst voor psychische mishandeling, terwijl het slachtoffer daar mogelijk zelf niet op zit te wachten. Het verdient wat betreft het College de voorkeur dat in een specifieke strafzaak aan de hand van wetenschappelijk verantwoorde ervaringsregels kan worden vastgesteld dat het voldoende waarschijnlijk is dat het tenlastegelegde gedrag van de verdachte heeft geleid tot benadeling van de geestelijke gezondheid. Het College verzoekt de minister de in de memorie van toelichting gehanteerde uitleg van het begrip benadeling van geestelijke gezondheid nader te doordenken.

Overigens wijst het College er nog op dat de uitleg van artikel 300, vierde lid, Sr ook gevolgen heeft voor de strafbaarstelling van het verrichten van handelingen op het gebied van de individuele gezondheidszorg buiten noodzaak waardoor benadeling wordt veroorzaakt (artikel 96 Wet BIG). In 2019 is artikel 96 Wet BIG gewijzigd waarbij het begrip 'schade' is vervangen de ruimere term benadeling. Daarbij is toen, zo blijkt uit de memorie van toelichting, de (bij nader inzien onterechte) veronderstelling gedaan dat onder benadeling in de zin van artikel 300, vierde lid, Sr ook schade aan de geestelijke gezondheid zou vallen.[2] Nu deze strafbaarstelling met dit wetsvoorstel alsnog expliciet wordt geregeld, verzoekt het College om in de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel opnieuw de relatie te leggen met artikel 96 Wet BIG.

Psychisch geweld tegen minderjarigen
Een van de doelen van het wetsvoorstel is het verbeteren van de aanpak van kindermishandeling. In de memorie van toelichting wordt daarbij onder meer verwezen naar artikel 19 Internationaal Verdrag Inzake de Rechten van het Kind (hierna IVRK) waarin de staten verplicht worden alle passende maatregelen te nemen om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijk of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie. In artikel 1.1 Jeugdwet en artikel 1.1.1 Wet maatschappelijke ondersteuning is in overeenstemming hiermee een ruime definitie van kindermishandeling opgenomen.

De nieuwe strafbaarstellingen bieden wat betreft het College onvoldoende mogelijkheden om kindermishandeling strafrechtelijk te vervolgen. Zowel de strafbaarstelling van dwingende controle als de strafbaarstelling van psychische mishandeling bevatten bestanddelen die in de weg staan aan een succesvolle

[2] Kamerstukken II 2016-2017, 34629, nr. 3, p. 25.

vervolging. Daardoor wordt wat betreft het College onvoldoende uitvoering gegeven aan artikel 19 IVRK. Het College verzoekt de minister daarom het wetsvoorstel op dit punt aan te passen.

In de nieuwe strafbaarstelling van dwingende controle is een belangrijk bestanddeel het oogmerk macht over een persoon uit te oefenen. In de memorie van toelichting wordt overwogen dat er in de maatschappelijk geaccepteerde gezagsverhouding tussen ouder en kind geen sprake is van 'machtsuitoefening'. Alleen als het gedrag van een ouder niet meer acceptabel is – met andere woorden als het wederrechtelijk is – kan de uitoefening van gezag veranderen in een 'machtsuitoefening'. Via die weg zou er ook bij kinderen sprake kunnen zijn van dwingende controle. Nog afgezien van hetgeen in het voorgaande is opgemerkt over deze van het maatschappelijk spraakgebruik afwijkende definitie van 'machtsuitoefening', roepen deze overwegingen ook vragen op die specifiek zien op de verhoudingen tussen ouders en kinderen. Onduidelijk blijft wat volgens de minister het omslagpunt is tussen maatschappelijk acceptabele gezagsuitoefening en onacceptabele (of wederrechtelijke) machtsuitoefening. Dit vergt dat er in de samenleving gedeelde opvattingen bestaan over de wijze waarop ouders het gezag (of de macht) over hun kinderen mogen uitoefenen. Zelfs als daar al sprake van is, zal het in de praktijk lastig zijn om aan te tonen dat de verdachte het oogmerk – en dus het noodzakelijkheidsbewustzijn – had op verboden (wederrechtelijke) machtsuitoefening in plaats van de acceptabele gezagsuitoefening.

De nieuwe strafbaarstelling van psychische mishandeling werpt eveneens hoge drempels op voor vervolging voor psychische kindermishandeling. In aanvulling op hetgeen in het voorgaande al naar voren is gebracht over de gelijkstelling tussen benadeling van geestelijke gezondheid en het bestaan van een psychische stoornis, acht het College de vereiste vaststelling van een psychische stoornis bij kinderen om aanvullende redenen extra problematisch. In de eerste plaats worden er bij kinderen om diverse redenen minder snel DSM-diagnoses gesteld.[3] In de tweede plaats kan psychische mishandeling bij kinderen een grote impact kan hebben zonder dat dit zich eenvoudig laat vertalen naar een psychische stoornis met DSM-kwalificatie. Denk aan gedragingen bij kinderen waaruit een grote impact blijkt op de ontwikkeling van een kind, zoals bedplassen en een doodswens, zonder dit eenduidig aan een erkende psychische stoornis valt te koppelen. In de derde plaats is het vanwege de ontwikkeling van het kind soms op het moment van de rechtsgang nog niet bekend welke schade het kind heeft geleden door de psychische mishandeling, terwijl de ervaringen in de kindertijd

[3] Zie Nederlands Jeugdinstituut, 'Waarom voorzichtig zijn met DSM-classificaties?', nji.nl.

uiteindelijk wel een grote doorwerking kunnen hebben op het gedrag op latere leeftijd.

Het College wijst er verder op dat psychische mishandeling bij kinderen niet alleen tot tijdelijk trauma en psychische schade kan leiden, maar dat het bij kinderen die zich nog ontwikkelen ook kan leiden tot fysieke, permanente wijzigingen van het brein. Bij kinderen is het te beschermen belang dus niet alleen het voorkomen van trauma en schade, maar ook het voorkomen dat de normale sociaal-emotionele en biologische ontwikkeling van een kind wordt verstoord. Het College verzoekt de minister om de bescherming van ontwikkeling van het kind als expliciet doel van de strafbaarstelling aan te merken – en dit ook te laten doorwerken in de uitleg van de strafbaarstelling.

Een andere drempel voor de vervolging voor psychische mishandeling van kinderen is dat er een causaal verband moet worden vastgesteld tussen de handelingen van de verdachte en de schade bij het kind. Hoewel dit ook bij een volwassene moet worden gedaan, is het voorzienbaar dat deze relatie bij een kind niet eenvoudig is vast te stellen. Er kunnen bij kinderen veelal diverse ontwikkelingen worden onderscheiden die invloed hebben op de psychische gesteldheid van een kind, denk aan de invloed van school en de sociale interacties daar, de fysieke en geestelijke gevolgen van opgroeien en van de puberteit en de invloed van sociale media. Die diverse ontwikkelingen beïnvloeden elkaar bovendien. Als er op het ene terrein problemen ontstaan, werken die door in andere terreinen. Daardoor kunnen er niet al te hoge eisen worden gesteld aan de vaststelling van het causaal verband.

In het licht van de voorgaande opmerkingen verzoekt het College de minister om nogmaals te doordenken op welke wijze kinderen beter kunnen beschermd tegen gedragingen zoals verwaarlozing, belediging, kleinerend gedrag, het onthouden van basale emotionele behoeften, opsluiting en isolatie. Het College wil daarbij twee oplossingsrichtingen aandragen.

De eerste oplossingsrichting ziet op een aanvulling op de strafbaarstelling van dwingende controle met een afzonderlijke strafbaarstelling voor het stelselmatig vernederen, vrees aanjagen, in de vrijheid belemmeren en misleiden van kinderen die onder het gezag van de dader zijn gesteld. In een dergelijke formulering is het oogmerk van machtsuitoefening niet vereist, en wordt een grotere nadruk gelegd op de zorgplicht van de ouder of verzorger. Mogelijk kan deze aparte strafbaarstelling worden aangevuld met gedragingen die passen bij de maatschappelijke opvattingen over gedrag dat niet aanvaardbaar is in de gezagsverhouding tussen ouder en kind, zoals het stelselmatig verwaarlozen of beledigen van kinderen.

De tweede oplossingsrichting ziet op een toevoeging bij de strafbaarstelling van psychische mishandeling. Mocht de minister vast willen blijven aan de gelijkstelling tussen benadeling van de geestelijke gezondheid en psychische stoornis, dan verzoekt het College in ieder geval een uitzondering te maken voor de psychische mishandeling van kinderen. Bij voorkeur wordt dan in het Wetboek van Strafrecht verduidelijkt bij welke gedragingen het bestaan van benadeling van de geestelijke gezondheid van kinderen mag worden aangenomen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen worden gedaan in een definitiebepaling vergelijkbaar met artikel 81 en 82 Sr, waarin wordt verduidelijkt dat van benadeling van geestelijke gezondheid van kinderen sprake is bij specifieke gedragingen.

Gekwalificeerde doodslag
Met artikel 287a wordt een strafverhoging geïntroduceerd voor het geval dat doodslag is gepleegd 'vergezeld of voorafgegaan' door het nieuwe misdrijven van dwingende controle (artikel 285aa) en door mishandeling of zware mishandeling van een partner, gezins- of familielid als genoemd in artikel 304, eerste lid, onderdeel 1º Sr. In de memorie van toelichting wordt overwogen dat deze strafverzwaring bedoeld is voor de gevallen dat de doodslag niet een op zichzelf staand incident is, maar de verdachte het slachtoffer 'aanhoudend' blootstelt aan een 'patroon van gedragingen' culminerend in het dodelijke geweld. Uit de tekst van de wet blijkt echter niet dat er sprake moet zijn van stelselmatige gewelddadige gedragingen. Letterlijk genomen kan de strafverhoging al worden toegepast als de doodslag is vergezeld of voorafgegaan door een enkelvoudige eenvoudige mishandeling. Het College neemt daarbij bovendien aan dat de verdachte niet al hoeft te zijn veroordeeld voor de betreffende mishandeling, en dat er enige tijd tussen de mishandeling en de doodslag kan zitten om te spreken van 'voorafgegaan'. Dat maakt de drempel voor de toepassing van de strafverhogingsgrondslag erg laag. Is dat inderdaad de bedoeling van de minister? Zo niet, dan verzoekt het College de minister in de tekst van de wet te verduidelijken dat er een vorm van stelselmatigheid dan wel ernst van de dwingende controle en (met name) mishandeling wordt verwacht die aan de doodslag voorafgaat of waarmee het wordt vergezeld – of een nadere beperking van de kring of situatie waarin deze voorafgegane gedraging moet hebben plaatsgevonden.

De frase 'vergezeld of voorafgegaan' komt ook terug in onder meer artikel 243 Sr (opzetverkrachting) en artikel 312, eerste lid, Sr (diefstal met geweld). In die bepalingen zit er een duidelijk verband tussen de ingezette geweldsmiddelen die zijn voorafgegaan, vergezeld door of gevolgd door de opzetverkrachting of diefstal. Het is niet duidelijk of het de bedoeling van de minister is om een vergelijkbare relatie te vereisen tussen de dwingende controle of mishandeling enerzijds, en de uiteindelijke doodslag anderzijds. Wat betreft het College ligt een dergelijke relatie niet zonder meer in de rede, want – anders dan bij

opzetverkrachting of diefstal met geweld – is het geweldsmiddel voorafgaande aan de doodslag niet gericht op het behalen van een specifiek doel, of een bijkomende omstandigheid. Daardoor rijst de vraag wat de relatie moet zijn tussen de dwingende controle of mishandeling enerzijds en de doodslag anderzijds. Uit de memorie van toelichting kan worden afgeleid dat de minister vooral een temporele relatie op het oog heeft, waarbij de dwingende controle of mishandeling voorafgaand aan de doodslag plaatsvindt. Een aanvullende afbakening is dat deze dwingende controle of mishandeling betrekking moet hebben op dezelfde verdachte en slachtoffer, of op zijn minst op hetzelfde gezin. Dit verband wordt wat betreft het College onvoldoende duidelijk uit de termen 'vergezeld of voorafgegaan'. Het College verzoekt de minister om de strafverhogingsgrond op dit punt te herzien.

Uitvoeringsconsequenties
Psychisch geweld, dwingende controle en intieme terreur zijn onderwerpen die momenteel nadrukkelijk leven in de maatschappij. Het openbaar ministerie acht daarom aannemelijk dat de nieuwe strafbaarstellingen tot (mogelijk forse) aanvullende aangiftes bij de politie zullen leiden. Het aantal nieuwe zaken dat in opsporing wordt genomen of waarin vervolging wordt ingesteld is op dit moment nog niet betrouwbaar in te schatten, en is mede afhankelijk van de uitleg die aan de voorgestelde delictsomschrijvingen moet worden gegeven en van de vereisten die in dit verband aan het bewijs worden gesteld. Daarover zijn in het onderhavige advies opmerkingen gemaakt en vragen gesteld. Een voorbeeld is de vraag wat onder benadeling van de geestelijke gezondheid wordt verstaan. Als voor de vaststelling hiervan medische of psychologische informatie van deskundigen moet worden opgevraagd en beoordeeld, heeft dat gevolgen voor de omvang en duur van opsporingsonderzoeken. Ook de afspraken die met ketenpartners worden gemaakt over de opvolging van aangiftes en meldingen hebben gevolgen voor de impact van de nieuwe strafbaarstellingen.

Een nader gespecificeerde inschatting van de uitvoeringsconsequenties van het wetsvoorstel voor het openbaar ministerie wordt opgesteld in het ketenbrede onderzoek naar de structurele gevolgen van het voorstel, dat onder leiding van het ministerie van Justitie en Veiligheid in het najaar van 2026 wordt opgepakt. Aan de hand van de uitkomsten hiervan zal het openbaar ministerie de incidentele en structurele financiële consequenties van dit wetsvoorstel onder uw aandacht brengen.

Hoogachtend,

M. Otte
procureur-generaal